

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ НАЦИОНАЛНА СЛУЖБА ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА

София 1040 Бул. "Христо Ботев" № 17 тел : +359 2 9173 702, 953 41 16 , факс. +359 2 952 09 87,
e-mail: gen.director@nsrz.government.bg

Б Ю Л Е Т И Н

за поява, разпространение, плътност, развитие, степен на нападение,
начини и средства за борба с вредителите по земеделските култури
за периода от 01 август до 15 септември 2010 година

ПШЕНИЦА И ЕЧЕМИК – реколта 2010 / 2011 година

Основни вредители за периода:

- *Избор, подготовка на площите за сеитба и обеззаразяване на семената*
- *Обикновена полевка*

Подготовката на площите за есенната сеитба на пшеница и ечемик – реколта 2010/2011 година включва система от агротехнически и растителнозащитни мероприятия, по-важни от които са:

- **сортова структура** – явява се основа на борбата срещу болестите по зърнено-житните култури. Да не се допуска отглеждането на един сорт в земеделското стопанство и на големи площи. Да се засяват най-малко 2-3 сорта с различна устойчивост към болести и различна продължителност на вегетационния период;
- **правилно сеитбообръщение** – на площи заразени от почвени патогени, особено причинители на базично и други видове кореново гниене, зърнено-житните култури не трябва да се засяват в продължение на най-малко три години;
- **добра обработка на почвата** – необходимо е да се осигурят условия за заораване и бързо минерализиране на растителните остатъци от предшественика, особено при повторки, дружно поникване и развитие на растенията;
- **балансирано минерално торене** - комбинираното торене с азот, фосфор и калий повишава устойчивостта на

растенията към вредители. Високите и небалансирани норми на азотни торове задържат развитието на механичните тъкани. Растенията стават по-нежни и податливи на зараза от фитопатогени, особено брашнеста мана и видове ръжди;

- **оптимални срокове на сеитба** - в зависимост от сорта и от агроекологичният район, сроковете на сеитба имат важно значение в успешната борба с вредителите;
- **качествено обеззаразяване на семената** - допринася значително за намаляване количеството на първоначалния инокулум от съответния патоген и предпазва от развитието на някои опасни болести, преносими със семената - **видове главни, фузариоза, ленточна болест по ечемика и др.**

От предназначения за сеитба семена може да се вземат проби за лабораторен анализ и определяне вида и степента на зараза от гъбни болести. Според получения резултат, се пристъпва към обеззаразяване на семената с разрешените продукти за растителна защита. Необходимо е да се избират фунгициди с по-широк спектър на действие, особено при монокултурно отглеждане. За да се постигне качествено обеззаразяване, то трябва да се извършва само със специализирана техника, като се спазва точната доза и равномерното разпределение на работния разтвор върху семената.

Обикновена полевка

Да продължат маршрутните обследвания на стърнищата за оценка състоянието на популациите на полевката и другите

мишевидни гризачи и при необходимост да се предприеме:

⇒ на площите с плътност над 5 активни колонии на декар, задължително да се извърши дълбока оран (след преваляване и при подходящи климатични условия);

⇒ силно нападнатите стърнища да не се засяват през есента и да се оставят да зимуват като угар;

⇒ да се избягва засяване на есенници и рапица в площи, граничещи със силно нападнати люцерни.

ПРОЛЕТНИ ОКОПНИ КУЛТУРИ ЦАРЕВИЦА

Фенофаза: “млечна зрялост”

Царевичен стъблопробивач

Гъсениците от второто поколение на неприятеля повреждат метлицата, стъблата и зърната в кочаните на царевичата. Растенията с повредени метлици и със стъбла, в които са издълбани ходове, често се пречупват. Гъсениците навлизат в кочаните под обвивните листа и се хранят с млечните зърна. Важно значение за успешното им развитие имат влажността и температурата на въздуха. Оптималната относителна влажност на въздуха е между 95 и 100%, а оптималната температура – 23-28 °C.

ПИБ след фенофаза “изметляване”:

- Царевича за зърно: **90% нападнати растения от гъсениците с по 3-4 повреди/растение;**
- Царевича за семепроизводство: **10% нападнати растения от гъсениците с по 1-2 повреди/растение.**

Химичната борба се провежда в началото на излюпване на гъсениците и преди вгризването им в царевичното растение. От агротехническите мероприятия важно значение за намаляване на плътността имат сеитбообръщението и навременното унищожаване на растителните остатъци.

ТЕХНИЧЕСКИ КУЛТУРИ ТЮТЮН

Основни вредители за периода:

- Мана
- Тютюнев трипс и листни въшки

Мана

Да продължат третиранията на посевите с разрешените фунгициди със системно

действие с цел ограничаване на развитието и разпространението на болестта.

Високите температури и сухото време потискат развитието ѝ.

Тютюнев трипс и листни въшки

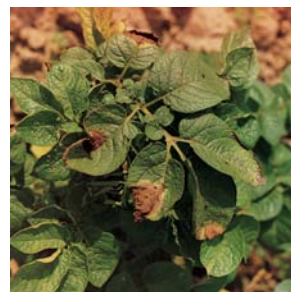
При достигане на ПИБ за **тютюнев трипс**: единични индивиди на **10–12%** от растенията и за **прасковената листна въшка**: **15-20%** нападнати растения, да се извърши третиране с някои от разрешените инсектициди, имащи действие и срещу двата неприятеля.

КАРТОФИ

Основни вредители за периода:

- Картофена мана
- Кафяви листни петна (алтернария)
- Колорадски бръмбар
- Листни въшки

Картофена мана

В регионите на Смолян и Перник е констатирано изключително агресивно проявление на болестта. В районите на

Пазарджик, Благоевград, Кюстендил и Кърджали степента на нападение от картофена мана е от средна до силна.

Повишението на температурите и ниската атмосферна влажност ще ограничат развитието и разпространението на болестта.

Третиранията да продължат, като се използват фунгициди с контактно действие, а тези със системно да се използват при създаване на критичен период (захлаждане и превалявания) и откриване на петна.

Кафяви листни петна (алтернария)

В цялата страна е отчетена слаба до средна степен на нападение от болестта.

Борбата да се комбинира с тази за маната, като се прилагат регистрирани ПРЗ.

Колорадски бръмбар

Плътноста на неприятеля във всички области е над прага на икономическа вредност. В планинските райони на страната все още вредят ларвите на първо поколение, наблюдава се и излизане от почвата на възрастното от второ поколение и масово яйцеснасяне. В равнинните райони се наблюдава масово вредоносна дейност на ларвите от второ поколение, а в района на Пловдив – вредна дейност на ларви от трето поколение.

Препоръчително е редуването на инсектициди с различен механизъм на действие, за да не се допусне възникването на резистентност на неприятеля.

Листни въшки

Борба да се извежда при установяване на следните прагове на икономическа вредност:

- при картофи за консумация - 2-5% нападнати растения;
- при картофи за семепроизводство - при отчитане на единични екземпляри.

ОВОЩНИ КУЛТУРИ

Основни вредители за периода:

- Бяла американска пеперуда
- Плодови червеи
- Кръгломирац молец
- Червен овощен акар
- Калифорнийска щитоносна въшка
- Крушова бълха
- Анарзия

Бяла американска пеперуда

Плътноста на неприятеля през настоящата година е ниска. Високите температури (над 36⁰С) причиняват

изсъхване на яйчните купчинки и редуциране на популацията.

При установено излюпване на гъсениците от второ поколение, незабавно да се предприеме механично почистване на гъсеничните гнезда (изрязване и изгаряне).

ЯБЪЛКА, КРУША, ДЮЛЯ

Ябълков плодов червей

Да продължат ежеседмичните прегледи. При отчитане на **1,2-1,5% пресни вгризвания в плодовете**, да се проведе третиране. Да се следят и сигналите на РСРЗ, които при отчитане на удължен летеж на пеперуди във феромоновите уловки, ще сигнализират ново (поредно) третиране.

Поради очакваните високи температури през месец август, необходимо е да се прилагат продукти за растителна защита от групата на фосфорорганичните инсектициди. Да се избягва приложението на продукти от групата на синтетичните пиретроиди. Интервалът между третиранията да се скъси до 10 дни.

В зависимост от сортовия състав и времето на беритба, да се съблюдават карантинните срокове на прилаганите инсектициди.

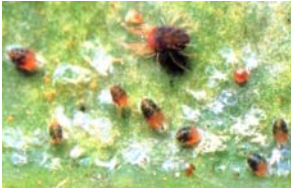
Да се обърне внимание на дюлеви насаждения (или в смесени градини) в близост до праскови, за нападение от **източен плодов червей**. При необходимост да се проведе третиране.

Кръгломирац молец

Третирания да се провеждат при отчитане на **2-3 броя яйца и мини на лист**.

Червен овощен акар

В градини с отчетена плътност над установения праг на икономическа вредност, да се проведе третиране за

Червен овощен акар

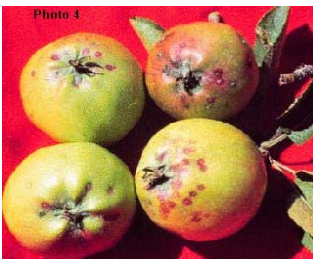
намаляване на плътността на популацията през следващата година.

Праг на икономическа вредност на червения овощен акар:

- ябълка – 3 - 4 броя подвижни форми на лист;
- круша – 5 - 7 броя подвижни форми на лист.

Карантинният срок на прилаганите акарициди да е съобразен със срока на зреене и прибиране на плодовете.

Калифорнийска щитоносна въшка

При отчитане на **0,5 броя ларви на 1 м. клонка** и **2-3% нападнати плодове** в градините,

задължително да се проведе третиране, с което ще се намали зимуващият запас.

Крушова бълха

В градини с установена плътност над **4 - 6%** леторасти с колонии от възрастни и ларви на едно дърво, да се проведе борба.

СЛИВА, ПРАСКОВА

Сливов плодов червей

В сливовите насаждения в планинските райони и високите полета, при отчитане на **0,8 – 1% пресни вгризвания в плодовете**, да се проведе третиране.

Да се прилагат продукти с кратък карантинен срок!

Източен плодов червей

Борбата да продължи **само** при късните сортове праскови (Хале, Късна Дупнишка и др.), като се спазва карантинният срок на прилагания инсектицид.

Анарзия (прасковен молец)

През август гъсениците на неприятеля ще нанесат основно вреда върху младите, неплододаващи прасковени градини и в разсадниците. Задължително е да се проведат 1-2 броя третираня.

При късните сортове праскови пръсканията се покриват с тези срещу *източния плодов червей*.

Брашнеста мана по прасковата

За да се намали заразата за следващата година, изрежете и изгорете силно нападнатите леторасти.

ЛОЗЯ

Основни вредители за периода:

- Мана по лоза
- Оидиум (брашнеста мана)
- Сиво гниене
- Гроздови молци
- Жълт лозов акар

Мана по лоза

Третирането за мана през август да продължи при младите (неплододаващи) лозя, а при плододаващите да се проведат 1-2 броя пръскания (при валежи и допуснатата зараза), с цел опазване на новия прираст. За по-добро узряване на дървесината, тези последни третираня да се проведат с медсъдържащи продукти с контактно действие.

Оидиум (брашнеста мана)

През август опасността от развитие на болестта ще продължи. Особено внимание да се обърне на късните десертни и винени сортове (за районите по Черноморското крайбрежие). Третиране да се провежда до прошарване на гроздето.

Сиво гниене

Да продължат третиранята за сиво гниене, като се обърне внимание на десертните сортове. Последното пръскане да се проведе най-малко **20 дни** преди прибиране на гроздето.

Шарен гроздов молец

През този период ще вредят гъсениците от III-то поколение. Да се правят редовни обследвания и борба да се провежда след отчитане на плътност над ПИВ:

- за десертни сортове – 7 - 8 броя гъсеници на 100 грозда;
- за винени сортове – 10 - 12 броя гъсеници на 100 грозда.

Жълт лозов акар

Да се обследват насажденията и при отчитане на **9-10 подвижни форми на лист** да се проведе пръскане за намаляване плътността на акарите за следващата година.

За по-конкретна информация ползвайте Бюлетините на Регионалната служба за растителна защита по области.

За извеждане на борбата с болестите, неприятелите и плевелите да се прилагат само разрешените за употреба продукти за растителна защита при съответната култура, вредител и в регистрираната доза!

Информация за разрешените за употреба в Република България продукти за растителна защита може да получите от “Списък на разрешените за предлагане на пазара и употреба продукти за растителна защита, регистрираните торове и подобрители на почвата”, който е публикуван на интернет страницата на НСРЗ: <http://www.nsrz.government.bg/>.

Да се вземат необходимите мерки за опазване на пчелите от отравяне!

Във връзка с опазване на пчелите и пчелните семейства и съгласно чл. 5, ал. 1 на Наредба №15 за мерките за опазване на пчелите и пчелните семейства от отравяне и начините за провеждане на растителнозащитни, дезинфекционни и дезинсекционни дейности (обн., ДВ,бр.47 от 01.06.2004 год., изм. ДВ, бр.82 от 19.09.2008 г.) «Възложителят на растителнозащитна, дезинфекционна и дезинсекционна дейност е длъжен писмено да уведоми не по-късно от 5 дни преди началото на третирането за използване на авиационна техника за пръскане на растителността с продукти за растителна защита и препарати за дезинфекция и дезинсекция съответната община и съответните регионални служби за растителна защита (РСРЗ), регионални ветеринарномедицински служби (РВМС) и регионални управления на горите (РУГ)».

Съгласно чл. 9 на същата наредба «Възложителят на всяко авиационно третиране или третиране с инсектициди и вегетационни хербициди с наземна техника е длъжен да изпрати уведомително писмо по образец съгласно приложение № 1 до кмета на кметството най-малко 5 работни дни преди третирането».

Образецът на уведомителното писмо (Приложение №1) ще намерите в **наредбата**.

До всички земеделски производители:

Съгласно чл.6, ал.2 и 3 от Наредба № 15 от 3 август 2007 г. за условията и реда за интегрирано производство на растения и растителни продукти и тяхното означаване (обн. ДВ. бр. 66 от 14 август 2007 г.) са разработени, утвърдени от генералния директор на НСРЗ и издадени Ръководства за интегрирано управление на вредителите по групи култури. Ръководствата са публикувани на интернет страницата на НСРЗ: <http://www.nsrz.government.bg/>.

Допълнителна информация може да получите от експертите в НСРЗ и инспекторите от РСРЗ.

Съгласно **Наредба №15 от 3 август 2007 г.**, интегрирано производство на растения и растителни продукти може да извършва всеки земеделски производител, който е **завършил курс за интегрирано производство по програма, изготвена от акредитирани институти и висши учебни заведения в областта на растителната защита и утвърдена от генералния директор на НСРЗ.**

В тази връзка Ви уведомяваме, че са утвърдени:

- Програма за обучение на земеделски производители от Центъра за продължаващо обучение (ЦПО) към **Аграрния университет в гр.Пловдив**;
Адрес на ЦПО: гр.Пловдив, бул.»Менделеев» №12
Лице за контакти: доц.Тоня Георгиева, тел: 032/654 367, факс: 032/633 157,
e-mail: tonia@au-plovdiv.bg.
- Програма за обучение на земеделски производители от центъра за следдипломно обучение и квалификация (ЦСОК) към **Лесотехническият университет гр.София**.
Адрес на ЦСОК: гр.София, бул.»Кл.Охридски» №10.
Лице за контакти: доц. Никола Стоянов, тел. 9623953,
e-mail: nickst@ltu.bg

Посочените акредитирани висши учебни заведения ще провеждат обучения на земеделски производители, кандидатстващи за интегрирано производство на растения и растителни продукти. За допълнителна информация се обръщайте към посочените лица за контакт.

Съгласно **чл.8, ал.3 и чл.24з, т.2 от Закона за защита на растенията и Наредба №104 от 22 август 2006 г. за контрол върху предлагането на пазара и употребата на продукти за растителна защита (обн. ДВ бр.81 от 06.10.2006 г.)** всички земеделски производители, които произвеждат растения и растителни продукти, са длъжни да водят следната документация:

1. Дневник за появата, развитието, плътността или степента на нападение от вредители.
2. Дневник за взетите проби от растения и растителни продукти и резултатите от анализите.
3. Дневник на проведените химични обработки и употребени торове, подобрители на почва и биологично активни вещества за всяко поле или склад.

Задължително е земеделските производители да се запознаят с горепосочените документи!

Национална служба за растителна защита напомня, че закупуването на продукти за растителна защита трябва да става само от търговски фирми, притежаващи Разрешение за търговия с ПРЗ!

Изготвили:

Петя Григорова – началник сектор “АПТ”

Кристина Стоянова – младши експерт в отдел “ОРЗ”

Брилянта Григорова – главен специалист в отдел “ОРЗ”